

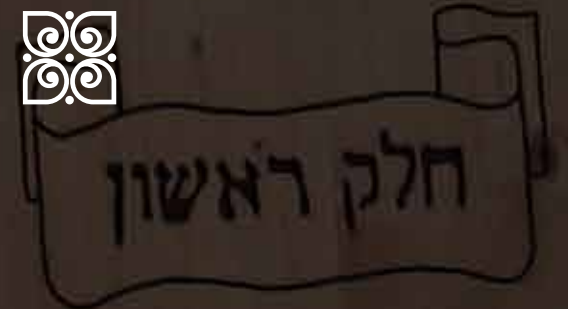

האיש שמאחורי כיכר מרן | שמעון טייאר
אמן העץ החרדי שמפיח חיים יהודים במיצגים
שאפתניים, חונך כיכר לכבודו של מרן הגר"ע
יוסף זצ"ל ומסתער על הכיכר הבאה שתוקם
לכבודם של לומדי התורה

שלומי גיל
צילום: מנחם קאליש

הנעץ

הקדוש

אמנות של קדושה. שמעון
טייאר כיכר מרן

מעולם לא למד אמנות. טייאר עם התזמורת מעץ למטה: יצירותיו של טייאר

אז נכנסנו. מצאנו שם יצירות שלא היו מביישות את טובי הנגרים בעולם. הייתה שם תזמורת, עשויה כולה מעץ, עם נגנים וכלי נגינה שגולפו במיומנות אין קץ. היו שם ספות מעץ, ספרים, תיקים, בגדים שונים ומה לא. את הכל יצר טייאר מעץ, בנגרייה הקטנה שלו. "נערמנו פה כל מיני יצירות", הוא מספר, "בכל פעם שהנשמה שלי מספרת לי סיפור, אני מוציא את הסיפור הזה בדמות יצירה".

שמעון והעץ חברים טובים כבר הרבה מאוד שנים. הוא נולד בחיפה האדומה, לפני חמישים ושמונה שנים, למשפחה חילונית לגמרי. "דווקא היו לנו סבא וסבתא בבני ברק", הוא מספר, "אבא הוא זה שעזב את הדת. אני גדלתי בסביבה חילונית לגמרי, בקריית חיים. עברתי את המסלול שכולם עוברים, באופן נורמטיבי למדי. בית ספר, תיכון, צבא".

לחלק את דרך השם

כשסיים את שירותו הצבאי בנח"ל, החל לעסוק בנגרות. "הכל התחיל מאבא שלי", הוא מספר, "אבא היה איש שאצלו בבית לא נכנסו בעלי מקצוע. הוא עשה הכל לבד. בידים. אם היה צריך לשפץ משהו, הוא היה משפץ לבד, בונה לבד. פעם בנינו מטבח לאחותי, לבד. וכן הלאה. אחרי הצבא החלטנו אני ועוד שני אחי להקים נגרייה. פתחנו אותה בתל אביב, והתחלנו לעבוד".

טייאר לא חלם על אמנות, אלא ביקש להתפרנס באמצעות העץ. "לא ידעתי אז שיש בתוכי את היצר של האמנות", הוא אומר, "עבדתי לשם עבודה. לעשות כסף, להתפרנס בכבוד". העיסוק המרכזי שלו היה בניית דוכני מכירות במרכזי קניות, בניית עמדות שירות בבתי חולים ובמרכזים שונים. בין היתר בנה טייאר את חדר החדשות של סוכנות הידיעות 'רויטרס' בירושלים ואת מרכז הצנתורים

הציורים שהובילו לעולם של יצרה. האיורים של טייאר

האנדרטה המיוחדת והמושקעת הזו הושלמה בדמות ארבעת ספרי ענק - כל אחד מהם בגובה של כמעט שלושה מטרים - שעשויים מעץ מלא. על הספרים מופיעים שמות ספריו של מרן הגר"ע, 'חזון עובדיה', 'חווה דעת' ועוד.

כשעמדנו עם טייאר בכיכר, ימים ספורים קודם לחנוכתו, עברו עשרות רבות של תושבים על פנינו. חלקם ביקשו לגעת במצנפת העשויה עץ, אחרים שלפו מצלמה והנציחו את בני משפחתם במקום. וכולם, כמעט ללא יוצא מן הכלל, ניגשו לטייאר כדי להודות לו. "היצירה שלך מפארת את שמו של מרן", אמר אחד. אחר סיפר שהביא את בני דודיו מהעיר חיפה, כדי שיחזו בעצמם בפלא ההולך ומוקם במרכז המועצה החרדית.

וכשנכנסנו בחזרה לרכב, בדרכנו אל הנגרייה, שמעון חיך שוב. את אותו החיוך בדיוק שנרשם על פניו כשנכנסנו לראשונה אל מרחב הפעולה שלו, אל הנגרייה. "אז מי אמר שאין אמנות חרדית?" שאל בחיוך, ולא ציפה לתשובה.

פתאום, אמן נולד

הפשטות שלו הקסימה אותנו מהרגע הראשון. הוא לא ניסה להרשים אותנו בתיק העבודות שלו. גם לא סיפר סיפורי גבורה עילאיים על אנשים שחיייהם השתנו בזכותו. הוא פשוט הצביע על הנגרייה שלו, ואמר לי, בחיוך כמובן, שאנחנו מזמנים להסתכל.

ש

מעון טייאר קיבל את פניו בחיוך רחב. לכאורה נכנסנו לנגרייה, אחת כמו כולם, אבל איכשהו הרגשנו כאילו אנחנו פוסעים לתוך מקום פרטי, לתוך חלל שנמצא בנבכי נפשו של אמן. בדרך כלל הכניס לתוך חדרו של אמן מלווה בתחושה של מבוכה: כשאמן טוב, כזה שידוע להביע את מעמקי נפשו ביצירה, מכניס משהו אחר לחלל העבודה שלו, זה מרגיש קצת כמו חדירה לפרטיות. הכל פרוס מסביב, הרגעים הטובים והפחות טובים, הרגשות, הקשיים, התקוות, החלומות. אבל כאן היה החיוך. סימן ההיכר של שמעון.

לא רק אותנו הוא קיבל בחיוך. כל אדם שנתקל בו ידע לספר לנו על החיוך של שמעון. וכשהוא מסתובב בנגרייה שלו, ארץ הפלאות שבה הוא יוצר, החיוך לא יורד לרגע מהשפתיים שלו. הגענו לנגרייה הקטנה הזו בתחילת השבוע. היא ממוקמת בפאתי כפר חסידים שבצפון הארץ. ובכפר, כמו בכפר, ריח הפרות קיבל את פנינו במשלב צורם. אנחנו עיוותנו פנים באי-נעימות, אבל שמעון חיך. "זו הסביבה המושלמת לאמן", הסביר לנו, "הריחות העזים, צבעי הירוק ששולטים בכל מקום. זה עונה במדויק על הצרכים של הנשמה שלך. כי אמן, טוב ככל שיהיה, זקוק גם למרחבים כדי לפרוק את העומס שיש על המוח או הנשמה שלו. והכפר הזה, שהוא שילוב נדיר של אורחות חיים יהודיים ושלווה כפרית אין-סופית, היה עבורי המקום המושלם".

טייאר, אוטוטו בן 60, מגדיר את עצמו כנגר. כן, סתם נגר. בלי תארים ולווים. אבל אי אפשר שלא לראות שהנגרייה שלו היא הרבה יותר מסתם נגרייה, היא אזור יצירה של ממש.

הגענו אליו השבוע אחרי ההדים שעוררה יצירה שלו שהוצגה ברחובה של עיר, ביישוב רכסים. המשימה שהוטלה על טייאר לפני חודשים ספורים הייתה מורכבת. "יום אחד התקשר אלי משהו מהמועצה", הוא מספר, "המועצה המקומית רכסים, בה אני מתגורר, אמרו לי שרוצים לקבל ממני הצעת מחיר על פרויקט מסוים. הסכמתי כמובן, וראש המועצה, הרב רייך, טרח להגיע לנגרייה שלי הסמוכה לרכסים, כדי לספר לי על הפרויקט שזים". פרויקט מהסוג הזה, גילה טייאר במהרה, לא נראה עד כה, בטח לא בכיכר המרכזית של מועצה במדינת ישראל. ראש המועצה, ר' יצחק רייך, סיפר לטייאר על החלום שלו. "לרגל האירצייט של מרן

"האמנות לא סותרת את היהדות". טייאר בנג'יה

המרשימות ביותר שלו ממוקמת בלב בית הכנסת 'חניכי הישיבות' ברכסים, שם בנה טייאר את ארון הקודש, על פי חזון אמנותי מרתק. "כשפנו אלי וביקשו שאצור ארון קודש לבית הכנסת, עלה לי רעיון", הוא מספר, "בעיני רוחי דמיינתי ארון קודש העשוי בדיוק כמו שער וילנא, שמופיע בכל גמרא. כשהעליתי את הרעיון, הגבאים התלהבו, אבל התקשו לראות איך אפשר ליצור את הווילונות המוכרים, בעץ.

"אמרתי להם שאנסה. יצרתי וילונות עץ והתקנתי אותם בסלון ביתי. זה יצא יפה, והחלטתי לצאת לדרך עם המיזם של ארון הקודש. בחסדי שמים, הוא יצא מרשים במיוחד". מחוץ להיכל התפילה שבלב ממוקם ארון הקודש המפואר, ניצב ארון הספרים של בית הכנסת. מעליו יצר טייאר יצירה מיוחדת בפני עצמה – ש"ס שלם, על עשרים כרכים, מעץ מלא, מה שנדמה כחלק בלתי נפרד מארון הספרים התורני. "זו יצירה שמאוד חביבה עלי", הוא אומר בחיך כשאנו חולפים על פני הארון המדובר, "אבל חכה, תיכף אראה לך מהו ארון ספרים יהודי, במובן הלא שגרתי של המושג". יצאנו מבית הכנסת אל רחובותיה של רכסים. לא רחוק מהכיכר על שמו של מרן הגר"ע, בה כאמור מתנוססת היצירה החדשה של טייאר, נעצרנו בפתח הבית של בתו של טייאר, גדר ענקית, עשויה מעץ, הסתירה את חזית הבית. והגדר הזו, גולפה באמנות כספרי קודש, שעל כל ספר הופיע שם אחר של כותר תורני מוכר. "הבת שלי רצתה לבנות גדר, כדי להסתיר את החצר שלה", סיפר לנו טייאר, "אז יצרתי לה גדר 'הודית'".

הגדר היהודית

הכניסה לעולם היהדות עוררה אצל טייאר שאלה על עצם העיסוק שלו ביצירה בעץ. "חלק מהיצירות שלי בעץ היה פיסול, ולמדתי שיש איסור של 'לא תעשה לך פסל'. בתחילה, נטשתי לחלוטין את האמנות. אמרתי לעצמי שאם זה המחיר שאני צריך לשלם כדי לחיות חיים טובים, דינו. כפיצוי לעצמי, התחלתי לבנות ארונות קודש, ריהוט לבתי כנסת, עמודי תפילה וכל מה שקשור בקדושה. "בהמשך, למדתי שאני יכול לפגוע בדמות שאותה אני מפסל, כך שלא אעבור על האיסור. ובכלל, הבנתי שאמנות היא לא דבר רע, בטוח לא דבר שסותר את היהדות. כך שבתי בהדרגה אל האמנות שלי. התחלתי ליצור חפצים יומיומיים – מברשת שיניים, מגבת, גופייה, עניבה, חגורה ועוד". במרכז הנגרייה שלו ניצבות שתי דמויות, נטולות גוף, כשרק הבגדים העוטפים את הדמות נראים. "היצירה הזו היא מעין פתרון שמצאתי", הוא אומר, "דמות האדם אמנם לא מופיעה ביצירה, אבל היא נמסרת באמצעות בגדיה – מעיל, כובע ונעליים. התוצאה סוריאליסטית ברוחה, ומעלה תהיות על הדמויות הנעדרות שלהן ותיכף ישובו. ניסיתי לתאר את התפיסה האמונית האומרת שנשמת האדם אינה בגוף. הגוף הוא בגד חיצוני לנשמה שאין בה כל ממד גשמי". הוא מעולם לא למד אמנות באופן מקצועי, אבל זה לא הפריע לו להמשיך ליצור. אחת היצירות

אחד היא חזרה לבית מהלימודים ואמרה שהיא רוצה לעבור ללמוד בבית ספר דתי". בהמשך הצליח שמעון לסחוף את המשפחה כולה בעקבותיו. "נהגנו לנסוע בשבת להורים של אשתי, גגרו לא רחוק מאיתנו", הוא מספר, "וכשאני התחלתי לשמור שבת, אשתי שאלה איך נגיע להורים, לסעודה? את תיסעי ברכב, אמרתי 'ואני אגיע רגלית'. היא הסכימה וכך היה. בתחילה הילדים נסעו איתה, אבל תוך כמה שבועות הבת שלי הצטרפה אלי ברגל, ואחרי זה הבן, וכן הלאה. בסוף אשתי נסעה לבד, ותוך תקופה קצרה היא הצטרפה אלינו, להליכת השבת הרגלית אל ההורים שלה".

יחד הלכו בני הזוג לסמינר של 'ערכים', שם הושלם הליך החזרה בתשובה שלהם. "אני לא חזרתי בתשובה בגלל איזו מצוקה", הוא אומר, "להיפך. הייתי במקום טוב בחיים שלי, אבל רציתי משמעות, סיבה, הסבר לחיים האלה. ומצאתי את כל התשובות במקום אחד. מכיון שעברתי את ההליך בגיל מבוגר יחסית, אז גם התגובות של הסביבה לא היו קשות לי. פשוט פעלתי על פי מה שנראה היה לי נכון".

המשפחה השלימה את תהליך התשובה, טייאר המשיך בעבודתו בנגרייה ורעייתו החלה לעבוד ב'ערכים', פעילות בה היא עוסקת עד היום. "משהו בהליך הזה, באמצעות שלו, מאוד מאפיין אותי", הוא מסביר, "הלכתי לבד, ורציתי לחקור לבד. למדתי לבד, לפחות את העיקרים, וכשנזקקתי לתשובות, הייתי ניגש לכל מיני רבנים. כך גיבשתי את אורח החיים שלי באופן שאני רואה אותו כטוב ביותר".

כל מיני חומרים משונים, והתחלתי לחקור. ככל שהתקדמתי עם המחקר שלי, הבנתי שיש רק מוצא אחד – חזרה בתשובה. "זה היה כמובן הליך הדרגתי. בטח שלא כיניתי את זה 'חזרה בתשובה'. אבל תוך תקופה היה ברור לי שלשם זה הולך. הייתי כבר בעל משפחה, עם שלושה ילדים, וזה הפך את התהליך למורכב עוד יותר".

אבל טייאר הוא לא מהאנשים שיאמרו נואש. וכשהוא החליט שזו הדרך הנכונה, הוא יצא אליה מבלי עכבות. "מה שביסס אצלי את ההכרה בבורא עולם היה הספר 'דרך ד' של הרמח"ל", הוא מספר, "גיליתי תורה מדהימה. מרוב התלהבות רכשתי 20 ספרים כאלו והתחלתי לחלק לחברים. חשבתי שכל אדם יכול להתחבר למה שכתוב שם".

למזלו, הוא מספר, הוא נהג בחכמה במורכב בויות שנוצרו מול בני משפחתו. "לבוא לרעייתי ולהסביר לה שהחלטתי לחזור בתשובה היה משהו שלא הייתי יכול לעשות", הוא אומר, "אז פעלתי בחכמה. בבקרים הייתי מניח תפילין, באחד מחדרי הבית ומשאיר חריץ קטן בדלת, שהילדים יראו את מה שאני עושה. ויום אחד ניגשה אלי הבת הגדולה שלי, שהייתה אז בת ארבע-עשרה, ושאלה בפשטות: 'אבא, אתה חוזר בתשובה?' ואני אמרתי לה 'אם את רוצה תשובה לשאלה הזו, תצטרכי להקשיב לי יותר מחמש דקות'".

"היא הסכימה, ובמשך שבועות טיילנו בקריות, היא שאלה שאלות ואני עניתי תשובות. הייתי מונח כבר בתכנים וידעתי לענות, גם אם לא באופן מושלם. וזה תפס. למדתי איתה את 'דרך ד', ויום

"ליצור כל דבר שבקדושה". גדד העץ בלב רכסים

להשלים אותו, ואני מקווה שהשאיפה הזו לא תיפסק לעולם".

ואם היצירה בעץ והציורים הנפלאים שלו לא מספקים אתכם, תוכלו לקבל נתחים מנשמתו של טייאר גם באמצעות המוזיקה שהוא יוצר. "אני מנגן בתופים מילדותי", הוא מגלה, "בבגרות שלי ניגנתי לא מעט, בכל מיני אירועים שונים. בן הדוד שלי, אודי קז'מירסקי ז"ל, היה החבר הכי טוב שלי והוא היה נגן קונטרה בס. יחד יצרנו הרבה מוזיקה. "אודי נפטר ממחלת הסרטן, ומיזם התזמורת שבניתי החל כיוזמה להנציח אותו בעץ. הדמות שלו יצאה סוריאליסטית למדי, ובעקבותי יצרתי את שאר חברי הלהקה. בעולם האמיתי אני חבר בשתי להקות - להקת צלילותא - שזה הרכב של כמה מתושבי רכסים ויחד אנחנו עושים בעיקר זיפים. אנחנו מנגנים בהקפות שניות ברכסים, ועושים לעתים קרובות זיפים ישיבתיים, כמיטב המסורת.

"להקה השנייה שבה אני חבר, עונה לשם 'מערבא'. זה הרכב של דוקטורים למוזיקה - עד היום אני לא מבין איך הם מסכימים לנגן עם בור כמוני - אנחנו עושים מוזיקה מאוד מעניינת, משולבת בסיפורים שורשיים. המוזיקה משלימה בי עוד חלקים בנפש שלי."

■ **לסיום, שאלנו, מהו החלום שלך?**
"ליצור כל דבר שבקדושה, אבל בגדול. אני איש מאוד מציאותי ואני ממש את החלומות שלי. רק שאלו נוצרים באיטיות. לא האמנתי שיום אחד אבנה כיכר לזכרו של מרן הגר"ע, והנה אני כבר בדרכי לבנות כיכר נוספת, לכבודם של לומדי התורה. הלוואי שאצליח להגיע למחוזות נוספים, ובזכות האמנות המיוחדת הזו - להרבות קידוש שם שמים בעולם כולו." ■

ולהאדיר את עולמם של לומדי התורה. "המיזם הבא יהיה למענם של לומדי הש"ס, אברכי הכוללים ובני הישיבות", הוא אומר, "זו תהיה כיכר שבמרכזה יהיה מוצב סטנדר וכיסא, עם גמרא כמובן, ומסביב ישתלו עצים מיוחדים. זוהי היצירה הבאה שלי".
העץ, הוא אומר, מסוגל להיהרס בקלות יותר מאשר אבן, אבל היצירה בעץ מושלמת הרבה יותר מזו שנוצרת באבן. "יש בתים שלמים שבנויים מעץ, ובכלל, יש במרחב הציבורי לא מעט עץ. העץ דורש קצת יותר טיפול מאבן, ואחת לכמה שנים נצטרך אולי לצבוע שוב את המיציגים בכיכר. עשינו שם כמובן שיפועים מתאימים כדי שמי הגשמים ירדו ולא יהרסו את העץ, אבל זה עדיין ידרוש טיפול מסוים. בעיניי, התוצאה שווה את המאמץ."

חיים בלהקה

■ **ספר לנו מהי גולת הכותרת של היצירה שלך. מהי היצירה הטובה ביותר שהבאת לעולם?**

"שאלה קשה. כמו אב שנשאל מי מבין בניו הוא אוהב יותר. התשובה הטבעית היא שהיצירה האחרונה היא תמיד המושלמת ביותר. אני כל הזמן עושה את מה שאני לא יודע לעשות. אני לוקח מיזמים שלא עשיתי מעולם, ומנסה. אני חושב שזו העבודה האמיתית של אמן. ליצור משהו שהוא בעצמו לא יודע אם הוא מסוגל ליצור אותו. והמציאות מוכיחה לי בכל פעם שאני מסוגל. אז אני מנסה עוד פעם משהו שלא בטוח שאדע

■ **עולות אצלך שאלות הלכתיות בנוגע לעבודה שלך, ליצירה שלך?**

"לעתים. הייתה לי לפני כמה שנים תקופה לא קלה. ופתאום משהו הזמין עבודה, בחדר כושר שהקים. הוא התעקש שאשלים את העבודה מיד לאחר סוכות, כי אז הוא חנך את חדר הכושר. אני לא רציתי לעבוד בחול המועד, וניגשתי לאחד מהרבנים המפורסמים בצפון כדי לשאול אותו אם מותר לי לעבוד. הוא פסק שמכיון שייטכן זה דבר האבד, אני יכול לעבוד גם בחול המועד. אבל אני התעקשתי. כזה אני, לפעמים עקשן. וד' עזר לי. עבדתי קשה מאוד, ימים ולילות, והצלחתי לסיים את העבודה ממש בערב חג הסוכות. ככה יכולתי לשמוח באמת בחג, ולקיים את 'ושמחת בחגך' בלי להזדקק להיתרים."

האמונה התמימה שלו, כובשת. בחצי שנה האחרונה, הוא מספר, הפרנסה שוב לא הייתה בשיאה. "ופתאום מתקשרים מהמועצה ומזמינים את 'כיכר מרן'. התרגשתי מאוד. לא רק בגלל שהקב"ה שולח לי את הפרנסה, אלא בגלל שבאמת מדובר ביצירה לזכרו של גדול הדור.

"וכייתי להיות אצל מרן כמה פעמים. להתפלל בבית המדרש שלו. אלו חוויות שאי אפשר לשכוח אותן. ואני בטוח שיש לו נחת גדולה בשמים מהיצירה שלי, שמפארת את שמו. בכוונה עמלתי כדי להציג במרכז היצירה את ספרי ההלכה של מרן, את הספרים שנמצאים בכל בית יהודי, הספרים שעיצבו דור שלם של שומרי תורה ומצוות."

את הש"ס הוא סיים כבר שלוש פעמים במסגרת לימוד דף היומי, עליו הוא מקפיד בדבקות. בשבועות האחרונים הוא החל להזמין את העצים מהמחסנים של היבואנים, כדי ליצור את כיכר הישיבה - כיכר שעתידיה לקום אף היא ברכסים

מעשה בסטנדר

את יצירות האמנות שלו מציג טייאר לפעמים באתרים שונים ברחבי הארץ. מיצג התזמורת מעץ הוצג בבנייני האומה בירושלים במשך שנים, ובבית המשפט העליון, שממוקם אף הוא בירושלים. כך גם מיציגים אחרים שהופיעו במשך תקופות במרכזי תרבות שונים ברחבי הארץ.

■ **העבודה שאתה אדם דתי, יהודי מאמין, גרעה מעבודתך כאמן? שאלנו.**

"להיפך. לא רק שלא הוגבלתי בגלל אורח החיים שלי, אלא שבזכות האמונה, נרגעתי מהמרוץ הבלתי נגמר אחרי הפרנסה. אחד העיקרים הראשונים שלמדתי ותפסו אותי, היה מאמר חז"ל שקובע כי מזונותיו של אדם קצובים לו. אני לקחתי את המשפט הזה מאוד ברצינות. וממילא, לאן יש לי לרוץ? הגישה הזו הביאה אותי לשלווה, לרוגע. לא עוד מרדף אחרי הכסף, כי ממילא הקב"ה הוא זה שידאג לי למזונותיי."

"אז לא תמיד זה קל, ומהאמנות שלי אני בוודאי לא מתפרנס. לא מכרתי את היצירות שלי, ואני יוצר אותן בעיקר בשביל הנפש. אז יש תקופות שפל, אבל הקב"ה רחום וחונן, שולח תמיד את המזור בעת הנכונה. אני אומר בכל יום כמה וכמה פעמים את 'מזמור לתודה', והטקסט המדהים הזה תלוי אצלי בכל פינה בבית ובגנרייה. למדתי לומר תודה על כל מה שהקב"ה נותן לי."

"מזונותי קצובים לי מלמעלה". טייאר עם חלק מיצירותיו